

ТИПОЛОГІЯ ТА ДИНАМІКА КОНФЛІКТІВ. КОНФЛІКТНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ

Самсонова О.О.

ПЛАН

- Класифікації конфліктів.
- Внутрішні конфлікти. Міжособистісні та групові конфлікти.
- Поняття «конфліктність» та його визначення. Передумови виникнення та розвитку.
- Конфліктна особистість та конфліктні типи поведінки.

Класифікації конфліктів.

- Класифікація – це не тільки приведення в систему понять, що характеризують об'єкт науки. Це одержання нових знань про об'єкт науки, розширення понятійно-категоріального апарату конфліктології, приведення його в більш повну відповідність об'єктивним законам розвитку конфліктів.
- Основна задача класифікації – виявити системні ознаки, що вже об'єктивно існують у всій безлічі конфліктів. Якщо як основу для класифікації вибирати істотні ознаки конфліктів, то вона буде називатися природною. Такі класифікації мають пізнавальне значення.
- Якщо в дослідницьких цілях необхідно просто систематизувати конфлікти, то як підставу вибираються ознаки, зручні для цього. Вони можуть бути несуттєвими для самих конфліктів. У цьому випадку класифікація називається штучною.

Важливою характеристикою конфлікту є гострота протидії сторін, що беруть участь у ньому. В західній конфліктології ця характеристика називається інтенсивністю конфлікту. На цій підставі виділяють конфлікти низької, середньої та високої інтенсивності.

- *Конфлікт низької інтенсивності* протікає у формі суперечки між опонентами. *Конфлікт найвищої інтенсивності* завершується фізичним знищенням однієї зі сторін.
- Найважливішою особливістю конфлікту є характер потреби людини, за задоволення якої вона бореться. Відповідно до теорії американського психолога А.Маслоу, потреби можна згрупувати, виділивши в них п'ять ієрархічно зв'язаних рівнів. До них відносяться:
 - потреби фізіологічні – у безпеці та захищеності,
 - соціальні – потреба в повазі, потреба самовираження та самоактуалізації.

Сфера прояву конфлікту

Види конфліктів:

- Економічні
- Ідеологічні
- Соціально-побутові
- Сімейно-побутові

Загальна характеристика:

- В основі лежать економічні протиріччя.
- В основі лежать протиріччя в поглядах.
- В основі лежать протиріччя соціальної сфери.
- В основі лежать протиріччя сімейних відносин.

Суб'єкти конфліктної взаємодії

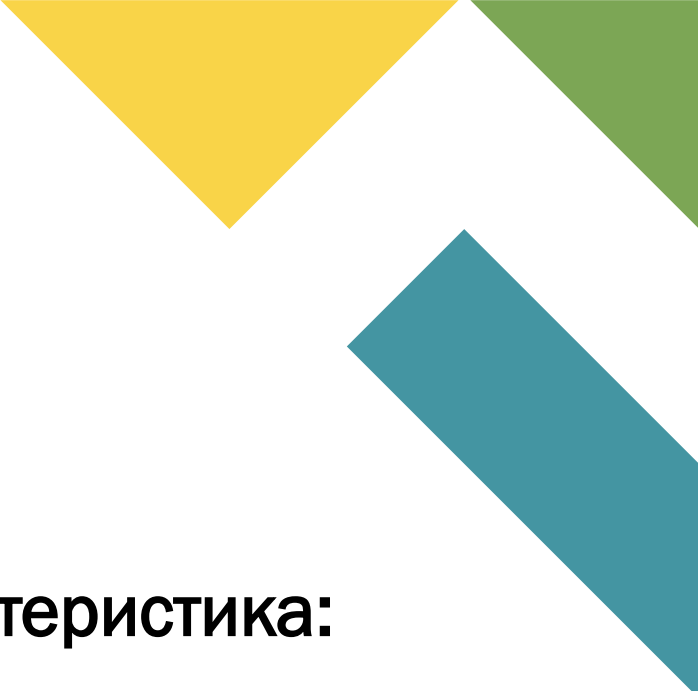
Види конфліктів:

- Внутрішньоособистісні конфлікти
- Міжособистісні конфлікти
- Конфлікти «особистість – група»
- Міжгрупові конфлікти

Загальна характеристика:

- Зіткнення протилежно направлених мотивів особистості.
- Суб'єктами виступають дві особистості.
- Суб'єкти: з одного боку особистість, а з іншого – група.
- Суб'єкти: малі соціальні групи.

Предмет конфлікту

Види конфліктів:

- Реалістичні конфлікти.
- Нереалістичні конфлікти.

Загальна характеристика:

- Мають чіткий предмет.
- Не мають предмету або мають предмет, який є життєво важливим для одного або обох суб'єктів конфлікту

Ступінь тривалості та напруження конфлікту

Види конфліктів:

- Бурні», швидкоплинні конфлікти
- Гострі довготривалі конфлікти
- Слабковиражені та повільно протікаючі конфлікти
- Слабко виражені та швидкоплинні конфлікти

Загальна характеристика:

- Виникають на основі Індивідуальних психологічних особливостей особистості, відрізняються агресивністю та ворожістю.
- Виникають на основі глибоких протиріч.
- Пов'язанні з не дуже гострими протиріччями, або пасивністю однієї із сторін.
- Пов'язанні з поверховими причинами, мають епізодичний характер.

Соціальні наслідки

Види конфліктів:

- Конструктивні конфлікти
- Деструктивні конфлікти

Загальна характеристика:

- В основі лежать об'єктивні протиріччя. Сприяють розвитку організації або іншої соціальної системи.
- В основі, як правило, лежать суб'єктивні причини. Створюють соціальне напруження і призводять до руйнування соціальної системи

Внутрішні конфлікти. Міжособистісні та групові конфлікти.

3. Фрейд визначив внутрішній конфлікт особистості необхідним виявом руху та динаміки душевного життя. Внутрішньоособистісний конфлікт сприяє розвитку особистості. Однак у зіткненні протилежних сил неможливо однозначно визначити наслідки цього зіткнення. Тому стається й так, що особистість може йти шляхом їх пригнічення. У такому разі замість гармонізації динамічних сил настане розбалансування процесів; особистість може зануритися в безодню душевної боротьби, втягнувши своїх близьких у конфліктні стосунки.

Якщо ж особистість, яка причетна до влади, перебуває у стані внутрішньоособистісного конфлікту, то вона може підштовхнути маси людей до агресивної поведінки

Внутрішні конфлікти. Міжособистісні та групові конфлікти.

- В основі людської поведінки лежать потреби, які неможливо усунути. Ця теза дуже важлива в системі З. Фрейда. Він обґрунтовано стверджував: потяг неможливо заборонити, його слід визнати і знайти йому відповідну форму задоволення. Інакше людина або захворіє, або розпочне приховане від людського ока «гріхове життя», їх прагнення:
- прагнення до негайного задоволення;
- неготовність до врахування як внутрішніх, так і зовнішніх чинників;
- нездатність передбачати наслідки своїх вчинків тощо.

Умови попередження внутрішніх конфліктів

- бажано приймати складні життєві ситуації як сутність буття;
- доцільно формувати життєві цінності й дотримуватися їх;
- необхідно бути гнучким та адаптивним;
- поступаючись в незначному, не бажано перетворювати це у систему;
- потреба сподіватися на найкращий розвиток подій, та взагалі базуватися на позитивному світосприйнятті та оптимістичному ставленні до життєвих ситуацій, що є важливою умовою і показником психічного доров'я людини;
- необхідно не стільки прагнути до задоволення всіх своїх потреб, а зменшити їх; в боротьбі проти появи внутрішніх конфліктів і переживань – вміння володіти своїми емоціями та психічними станами;

Умови попередження внутрішніх конфліктів

- доцільно не накопичувати проблеми і негативні переживання;
- не бажано прагнути реалізовувати все водночас, а створювати пріоритети в реалізованих програмах і завданнях
- доцільно не брехати, навіть в незначних питаннях, тому що брехня може створювати внутрішні проблеми, неприємні ситуації у спілкуванні, які викликають переживання та актуалізацію почуття провини;
- якщо вдача змінює Вам, не панікуйте і не дратуйте себе зайвими переживаннями тощо.

для вирішення внутрішніх конфліктів важливо

1. встановити факт самого внутрішнього конфлікту;
2. визначити тип конфлікту та його причину;
3. застосувати відповідний та конструктивний в даному випадку засіб вирішення або вирішення конфліктної ситуації. При цьому надзвичайно важливо пам'ятати, що найчастіше для вирішення конфліктних конфліктів їх носії потребують психологічної, а найчастіше й психотерапевтичної допомоги.

способи подолання внутрішніх конфліктів

Відкриті способи подолання внутрішніх конфліктів, що припускають:

- ухвалення рішення особистістю;
- припинення коливань і сумнівів;
- зосередження на вирішенні проблеми.

Латентні або приховані способи подолання внутрішніх конфліктів, що припускають:

- істерію, симуляцію страждання;
- сублимацію - переклад психічної енергії в інші області діяльності;
- компенсацію - відшкодування втраченого шляхом отримання інших цілей і результатів;
- відхід від дійсності - занурення у мрії, фантазії, роздуми;
- номадизм - зміна місця проживання, роботи, сімейного стану;
- неврастенію;
- раціоналізацію - самовиправдання за допомогою логічних міркувань,
- цілеспрямованого відбору фактів, аргументів;
- ідеалізацію - абстрагування - відрив від реальності;

Міжособистісний конфлікт

- Міжособистісний конфлікт— окремий випадок взаємодії людей у процесі їхнього спілкування та спільної діяльності.
- Найбільш очевидні вияви міжособистісних конфліктів — через взаємні звинувачення, суперечки, нападки та захист.[
- У кожному міжособистісному конфлікті є два або кілька учасників і певна ситуація їхньої взаємодії.

Міжособистісні конфлікти мають деякі специфічні відмінності, що відрізняють їх від інших конфліктів, а саме:

- у міжособистісних конфліктах протидія людей відбувається безпосередньо, тут і тепер, на основі зіткнення їх власних мотивів. Суперники зіткаються обличчям до обличчя;
- у міжособистісних конфліктах має прояв увесь спектр відомих причин, загальних і частковий об'єктивних і суб'єктивних;
- міжособистісні конфлікти для суб'єктів конфліктної взаємодії є своєрідним "полігоном" перевірки характерів, темпераментів, проявом здібностей, волі, інтелекту та інших індивідуально-психологічних особливостей;
- міжособистісні конфлікти відрізняються високою емоційністю та обіймають практично всі сторони стосунків між конфліктуючими суб'єктами;
- міжособистісні конфлікти стосуються інтересів не тільки конфліктуючих, але і тих, з ким вони безпосередньо пов'язані різноманітними міжособистісними стосунками та зв'язками.

Джерелами конфліктів в міжособистісних стосунках прихильники мотиваційного підходу називають усвідомлені несумісні спонукання і міжособистісних конфліктів, що дещо відрізняється від загального комплексу причин конфліктів

- Обмеженість ресурсів;
- Розбіжності в цілях;
- Розбіжності в уявленнях, цінностях, потребах;
- Відмінності в манері поведінки, сприйнятті життєвих ситуацій і життєвому досвіді;
- Незадовільні і неефективні комунікації, наприклад, активне самоствердження і застосування конфліктогенів
- спілкування;
- Незадоволеність життям і собою;
- Особистісні та специфічно конфліктні властивості учасників конфліктних зіткнень.

Міжгруповою взаємодією зазвичай називають взаємодію як між групами людей, так і між окремими представниками цих груп, а також будь-які ситуації, в яких учасники спілкування взаємодіють у міжгруповому вимірі, сприймаючи один одного як членів різних груп.

- Коли ж ідеться про міжгрупові конфлікти, то мають на увазі саме конфлікти між групами людей. Подібно до того, як розглядаються й осмислюються особистісні, міжособистісні конфлікти, міжгрупові конфлікти теж можна розглядати з позицій трьох підходів: мотиваційного, ситуаційного та когнітивного.

Соціальні конфлікти

- Конфлікт соціальний (лат. *socialis* — суспільний) — один з основних типів конфлікту, суб'єктами якого виступають елементи соціальної спільності (окремі особистості, соціальні групи, держави), що характеризується граничністю загострення соціальних суперечностей, явних або прихованих.
- Конфлікт у соціальній сфері є наслідком взаємодії суспільних відносин, що не збігаються між собою. Й оскільки ці відносини та їхні конкретні прояви в соціальній системі різноманітні, то конфліктна ситуація є скоріше нормою, ніж патологією суспільного розвитку. Тут конфлікт виконує конструктивну функцію.
- Конфлікти розгортаються між основними структурами суспільства і всередині їх: влади (законодавчої, виконавчої, судової, чиновництва, бюрократії як самостійного соціального інституту); підприємництва (державного, колективного, приватного, корпоративного, спекулятивного, мафіозного, злочинного); виробників (інтелігенції, робітників, селян тощо).

Об'єктивна основа виникнення соціальних конфліктів полягає в протиріччях соціальної сфери, основним характеристиками якої є:

1. умови праці і дозвілля;
2. рівень доступності культурних благ та послуг (освіти, інформації, мистецтва та ін.);
3. гарантії життєзабезпечення та безпеки (охорона здоров'я, соціальний захист, працевлаштування та ін.);
4. можливості соціальних переміщень і життєвого самовизначення (вибір професії, місця проживання та ін.

Соціальні конфлікти

- соціальні конфлікти - це особлива форма протиборства громадян з владними структурами, що зумовлена обмеженням інтересів громадян, а також порушенням їх прав і гарантій у соціальній сфері.
- Управління соціальними конфліктами - складний і суперечливий процес.
- Основним його завданням є прогнозування і попередження таких конфліктів.
- Особлива роль в управлінні соціальними конфліктами належить органам соціального управління (Міністерство праці і соціальної політики, профспілкові організації, фонди соціального страхування та ін.), які на основі інформаційноаналітичної діяльності відслідковують причини загострення конфліктних ситуацій і проводять науково обґрунтовану соціальну політику.

Сімейні конфлікти

- Сімейні конфлікти - це протиборство між членами сім на основі зіткнення протилежно спрямованих мотивів, поглядів та інтересів.
- По-перше. Сімейні конфлікти зумовлені унікальністю сімейних стосунків. Найважливішою особливістю їх є те, що їх основний зміст визначають як міжособистісні відносини (любов, родинні стосунки), так і правові й моральні обов'язки, пов'язані з реалізацією функцій сім'ї: репродуктивної, виховної, господарсько-економічної, рекреативної (взаємодопомога, підтримка здоров'я, організація дозвілля і відпочинку), комунікативної і регулятивної.

Сімейні конфлікти

По-друге. Сімейні конфлікти відрізняються і за причинами.

Найважливіші з них:

- обмеження свободи активності, діяльності, самовираження членів сім'ї;
- відхилення в поведінці одного із членів сім'ї (алкоголізм, наркоманія та ін.);
- наявність протилежних інтересів;
- авторитарний тип взаємовідносин;
- наявність складних матеріальних проблем;
- авторитарне втручання родичів у сімейні стосунки;
- сексуальна дисгармонія та ін.

Сімейні конфлікти

По-третє. Особливості сімейних конфліктів виявляються у їх динаміці, а також у формах протікання.

У цілому динаміка сімейних конфліктів характеризується класичними етапами:

- виникнення суперечки,
- усвідомлення суперечки конфліктною,
- відкрите протиборство,
- розв'язання конфлікту та його емоційне переживання).

Але такі конфлікти відзначаються підвищеною емоційністю, швидкістю проходження кожного з етапів, формами протиборства (докори, образи, сварки, сімейні скандали, порушення обіцянок тощо), а також способами їх розв'язання (примирення, досягнення злагоди, взаємні поступки, розлучення та ін.).

Сімейні конфлікти

По-четверте. Суттєвою особливістю сімейних конфліктів є й те, що вони можуть мати тяжкі соціальні наслідки. Нерідко вони призводять до різноманітних захворювань, а іноді закінчуються трагічно. Особливо тяжко сімейні конфлікти позначаються на дітях.

загальні шляхи попередження конфліктів

- формування психолого-педагогічної культури, знань основ сімейних відносин (це стосується насамперед подружжя);
- виховання дітей з урахуванням їх індивідуально-психологічних і вікових особливостей, а також емоційного стану;
- організація сім'ї на принципах рівності, формування сімейних традицій, розвиток взаємодопомоги, заємовідповідальності, довіри і поваги;
- формування культури спілкування

Сімейні конфлікти

- Вирішення сімейних конфліктів може бути забезпечене досягненням згоди із спірних питань. Це найбільш сприятливий варіант будь-яких сімейних конфліктів. Але є і інші форми розв'язання конфліктів, але вони не конструктивні. Прикладом цього може бути втеча дітей із сім'ї, позбавлення батьківських прав тощо. Таке розв'язання важкою ношею лягає на плечі батьків або дітей, призводить їх до важких емоційно-психологічних хвилювань.
- Особливою формою розв'язання подружніх конфліктів є розлучення. Багатьом воно приносить звільнення від накопичених проблем, але часто розлучення задовольняє інтереси лише однієї із сторін і спричинює важкі нервово-психічні хвилювання в іншій.

Thank you

